

Yükseköğretimde Kalite Güvence Sistemi Üzerine Görüşler

Prof Dr Öktem Vardar,
21 Ocak 2016,
Bülent Ecevit Üniversitesi

I. Önsöz

II. Geçmiş TC tecrübeleri - merkezi kalite gayretleri

III. Türk yükseköğretiminde kalite algısı

IV. Kalite kurulu hk

V. TEDU deneyimi – kalite dokümanı

I. ÖNSÖZ

A. Kalite geliştirme ve kalite güvencesi (**quality enhancement and quality assurance**) zorla yapılacak bir süreç değil... bir yaşam tarzı. Zorlamalar ancak bir yol gösterme, teşvik etme, takdir etme ögesi olabilir. Mevcut durum (context) önemli.

Rektörlük katından görünen doğru/ gerçek olmayabilir! “**Top down**” başlar, “**bottom up**” biter!

B. Geleneksel sorumlu öğretim üyesi davranışı (derslerini dikkatle hazırlayan, veren, öğrencileri titizlikle değerlendiren, iç paydaş olarak görevine sadık,...) yeterli değil. Sistematik, tüm eleman ve süreçleri kapsayan, kanıtlara dayanan-çıktı temelinde ispatı olan- bir değerlendirme mekanizmasına ihtiyaç var.

Şeffalık, Süreklilik, Sürdürülebilirlik

TC deneyimim (1975-2016) - ABET/CRE/TÜBİTAK/YÖK-- BÜ/İşık/TED,
EUA-IEP deneyimim (2003-2016), IEP:dostça değerlendirme

II. GEÇMİŞ TC TECRÜBELERİ - merkezi kalite gayretleri – hiçbirinde çevrimin kapanması yok!!

- * **UK uzmanları** 1997’da, 13 seçilmiş bölümde “**UK model of external quality assessment**” için girişimde bulunuldu-- (*Research Assessment Exercise*) ve (*Teaching Quality Assessment*) -- 6 aylık çalışma.
- * 22/10/2002 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan "Yükseköğretim Kurumlarında **Akademik Değerlendirme ve Kalite Kontrol** Yönetmeliği" → Komisyonu - 12. 2002 komisyon üyeleri belirlendi. (Bşk??).
- * 20.09.2005 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan “Yükseköğretim Kurumlarında **Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme** Yönetmeliği” → 09.2005 tarihinde komisyon üyeleri belirlendi (Bşk: Mehmet Durman).

GEÇMİŞ TC TECRÜBELERİ – devam

* Vakıflar:

Eğitim Öğretim Kalitesinin İzlenmesinde Kullanılacak Kriterler – 2009

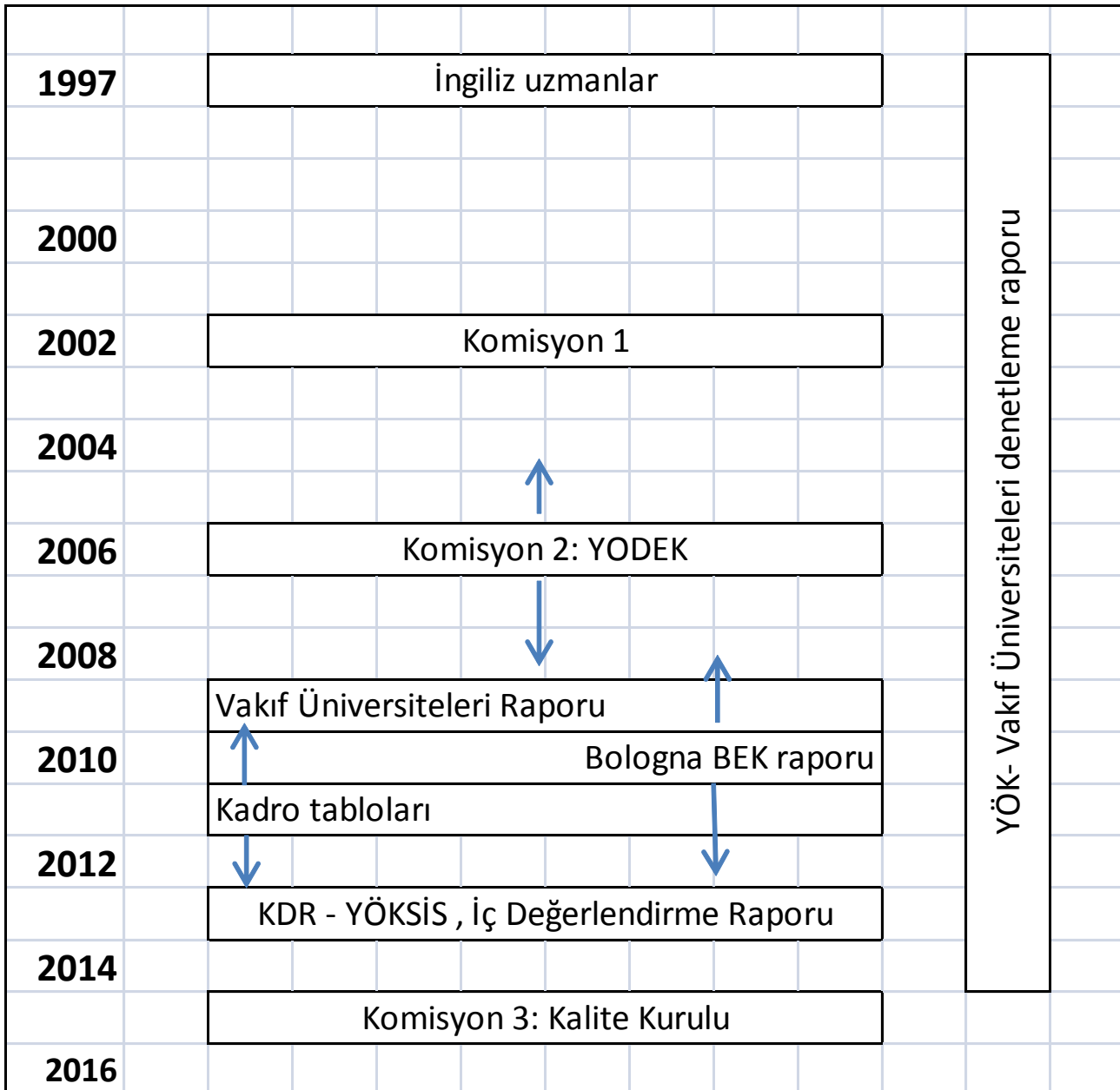
Tam gün statüde çalışan öğretim elemanları listesi – 2010, 2011, 2012

YÖK denetimi – her yıl, yasal prosedürlerin uygunluğu

* BEK raporları

* **KDR** : ~110 gösterge 2011,12,13 için...

* 23/07/2015 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan "Yükseköğretim **Kalite Güvencesi Yönetmeliği**" → **Kalite Kurulu**

III. Türk Yükseköğretiminde Kalite Algısı – (sübjektif: ÖV)

- Kurumlar sistemden ilerde - ABET başladığında 1990'larda Avrupa bile yeni yeni kaliteden bahsetmeye başlamıştı; EUA değerlendirmesi salgın gibi yayıldı, YÖK'ün kamuoyu önünde bir teşviği olmamasına rağmen
- Genel katılımdan ziyade, inananlar-öncüler veya kullananlar (iyiye-kötüye) ile sınırlı – rektörlüğünün/yöneticiliğinin başarılı olduğunu göstermek isteyenler, istatistik ile göz boyayanlar, yurt dışından öğrenci çekmek arayışında olanlar, ...
- Yerleşik-kalıcı-sistemik bir kültür oluşturmak değil, bir aşamayı geçmek, “teftişi yüzakıyla geçmek” – iç kalite, uzun-sistemik-sürekli yürüyüş değil, dış değerlendirme ve onay alma ve işi bitirme! Vakıf Üniv yaklaşımı: “üniversiteler, uluslararası geçerliliği olan bir akreditasyon kurulu tarafından değerlendirilebilir. Böylelikle üniversiteler yurtdışından daha kolay öğrenci bulacaklardır” Sanki ...içeride bir kalite kültürü oluşturmadan, dış değerlendirmeden geçme becerisi geliştirilmekte.
- Veri üretmek ile kalite karışıyor – kalite çevriminin ölçmek ve iyileştirmek adımları birbirinden kopuk; veri toplanıyor ama analiz ve sonuç çıkarmaya gelinemiyor. Hele merkezi otoritenin her ihtiyaç duyduğunda veri talebi tam “yorgunluk” yaratıyor...

- Kamuoyu ile paylaşmak yok – herhalde onlar zaten anlamaz anlayışı yaygın. Bunu destekleyen husus gazete gündeminde, siyasi parti gündeminde yer almıyor. İş dünyasının kalite vurgusu daha fazla!
- Kendi ürettiği kriterler, göstergeler üzerinden değil, şablonlar üzerinden - benim misyonun şu, bu değil- göstergeler olarak şunları seçiyorum, bunları değil- seçtiklerimin yıllar içinde gelişmesi şöyle - yaptığımız değişiklikler, düzenlemeler ve sonuçları şöyle diyen pek yok. Resmi talep neyse ona cevap vermek onun gereğini yapmak tercih ediliyor.
- Nicelik yanında hep ikinci planda olmak – sayılar, m² >> ürün kalitesi
- Katma değerden çok, mutlak değer ön planda - yılların getirdiğini ölçmek zor, anlık fotoğraf çekmek kolay... en iyilerin işine geliyor “mutlak değerleri ölçmek” zaten iyileri cezbedebildikleri için; yeniler, başlangıç değerlerinin düşük olduğunu itiraf etmek istemiyor. ABD’deki “hesap verme” ve “katma değer- ücret” dengesi tartışması hiç yok! ...“yaratıcı” yaklaşımlar ile çıktıları iyileştirirken maliyeti düşürmek talebi ; BK’daki ‘öğretimde mükemmellik çerçevesi’nin hedefi çıktı odaklı kriterleri paylaşmak
- Kimin sahiplendiği belli değil – standart örgütlenme yok, herkesin ama hiç kimsenin...

IV. KALİTE KURULU HK

Kompozisyon her şey...

Akreditasyon/ ESG ([European Standards & Guidelines](#)) ↔ eğitim-öğretim...
peki araştırma??

Kalite üniversitelerin işi ([Berlin Communique 2003](#)), Kurul katalizör görevini
üstlenebilir!

Tavsiyeler:

- * Tedrici--- önce şeffaflık+bilinç yaratılsın
- * Değişik kategorilere değişik isterler uygulama esnekliği olsun
- * Kontrol edilmeyecek evrak hiç istenmesin; ADEK raporları gibi yapılsın.. “avoid evaluation fatigue”
- * Kurumsal Kalite Güvencesi sistemi oluşturmak için yönlendirme; sahiplerin tanımlanması, ilan edilmesi. Yazılanın yapılıyor olmasının temini.
 - Kalite stratejisi/politikası (neden kalite vurgusu var): *Amaca uygunluk*
Fitness for purpose? Standartlara uyum(compliance to standards)?
Stratejik plan içindeki yeri? Üst yönetimin hedefleri?
 - Mekanizması/ prosedürleri: *kim, ne zaman, ne hazırlıyor, nasıl değerlendiriliyor, nereye varıyor?*
 - Organizasyonu/örgütlenmesi: *sorumluluk düzeyleri, yöneten, destek veren, ..*
 - Destek unsurları- ödül, imkan sağlama, tanınma,..

* Kurumsal temel göstergelerin seçilmesi, ilan edilmesi, sistematik/ yıllık izlenmesi,

* ESG (1.1 – 1.10) + araştırma süreçlerinin “kurumun kendine has” yorumu, tarifi, geliştirilmesi, ilan edilmesi, benimsenmesi, kullanılması, iyileştirilmesi

* Program ve Kurumsal değerlendirme dengesi iyi tartışılsın...

Program: T&L değerlendirmesi; zahmetli; standartlara uyumu hedefler; AMA direk diploma programı kalitesine yönelik;

Kurumsal: tüm fonksiyonların (T-R-S) değerlendirilmesi, hatta hizmet birimlerinin; daha kolay; “fitness for purpose” dikkate alınabilir; AMA endirek- kurum düzelecek-te diploma programının kalitesini kontrol edecek...;

Yine de benim tercihim “kurumsal”.

Her kurumun düzey akreditasyon alması + birkaç yatay akreditasyon hedeflemesi...

V. TEDU DENEYİMİ – KALİTE DOKÜMANI

Webde var :

www.tedu.edu.tr : TEDÜ hk→TEDÜ Kalite Güvence sistemi

Bölüm I : kılavuz ... 26 süreç

Bölüm II: özdeğerlendirme... Kişi, bölüm, üniversite - şema!

I. EĞİTİM-ÖĞRETİM

Programlar ve dereceler:

1. Müfredat geliştirme süreci: amaçlar –öğrenme çıktıları –öğrenci ders/iş yükü ve AKTS –müfredat yapısı – dış paydaşların sürece katkısı – Periyodik gözden geçirme süreci – önceki öğrenme
2. Ders seviyesinde izleme: hazırlanma – ders özeti –ders değerlendirme
3. Öğrenci geribildirim: Ders anketleri –danışman anketleri - program anketleri – öğrenme çıktıları anketleri
4. Eğitim ve öğretimde öğrenci merkezli yaklaşımlar: yaparak öğrenme, PBL (problem bazlı öğrenme) – bilgisayar ve enformasyon teknolojileri kullanımı, derslerin internet sayfası –motivasyon/ destek mekanizmaları - bitirme projesi / lisans tezi denetlemesi/ izlemesi
5. İngilizce Hazırlık programı: Müfredat geliştirme/ revizyon süreci – çıktı değerlendirme

Üniversite çalışanlarının kalitesi:

6. Atama ve Yükseltme kriterleri - Şeffaf ve muntazam İK (insan kaynakları) politikaları ve süreçleri - Pedagojik formasyon süreci.
7. Eğitim-öğretim ve destek-hizmet kadrosundan beklentiler/ yeterlilikler – YZ/TZ oranı - akademik personelin iş yükü.

Öğrenciler:

8. Giriş ve yatay geçiş. Öğrenci çekme stratejileri – bilgi paketleri – şeffaflık – takip.
9. Öğrencilerin değerlendirilmesi ve başarıların takibi süreci: Sınavlar –ödevler – projeler, notlandırma –itiraz süreci, üniversite dışından alınan ödüller
10. Öğrencilere akademik danışmanlık ve rehberlik: akademik danışman, akademik izleme, öğrenci dekanı, etik, psikolojik danışmanlık - engellilere sağlanan destek
11. Öğrencilere sunulan hizmetler: endüstri stajı –uluslararası dolaşım - iş bulma
12. Öğrencilerin yönetime katılımı: iletişim /geribildirim mekanizmaları (anket, mülakat ve odak gruplar) – ebeveyn danışma konseyi
13. Öğrenci sosyal / kültürel etkinlikleri

Öğrenme kaynakları ve öğrenci desteği:

14. Altyapı –bilgisayarlar- kütüphane (kullanım / / öğrenci başına düşen kitap adedi)– spor (öğrenci başına düşen alan) –eğlence, yemek ve yurtlar, kampus dışında yerleşim

Mezunlar:

15. Mezunlarla ilişkiler

II. : ARAŞTIRMA VE TOPLUMA HİZMET

16. Araştırma Odak Alanları: Uzmanlık alanları - merkezler

17. Çıktılar: yayınlar –çözümler / yazılım/ patentler –dereceler/ diplomalar – cezbedilen fonlar

18. Eğitim:Yüksek lisans programları – PhD aktivitesi

19. Araştırma Projesi Finansmanı: Üniversite içi – Ulusal –Uluslararası

20. Üniversite dışındaki paydaşlarla ilişkiler (sanayi, kamu, sivil toplum örgütleri) – teknoloji transferi – eğitimcileri eğitmek

21. Kamuya hizmet: sergiler, yerel faaliyetler, sosyal sorumluluk projeleri ve programları. Yaşamboyu eğitim faaliyetleri

III. KURUMSAL SÜREÇLER

Politika ve prosedürler:

22. Kalite Geliştirme ve Güvence Politikaları; mekanizmaları ve organizasyonu; bölümlerin ve öğr elemanlarının sorumlulukları; öğrencilerin sorumlulukları ve rolü; kalite politikalarının uygulanması

Enformasyon sistemleri:

23. Hesap verme Sistemi: yıllık rapor verme – veri toplanması: ana performans göstergeleri (rutin, alakalı ve doğru)

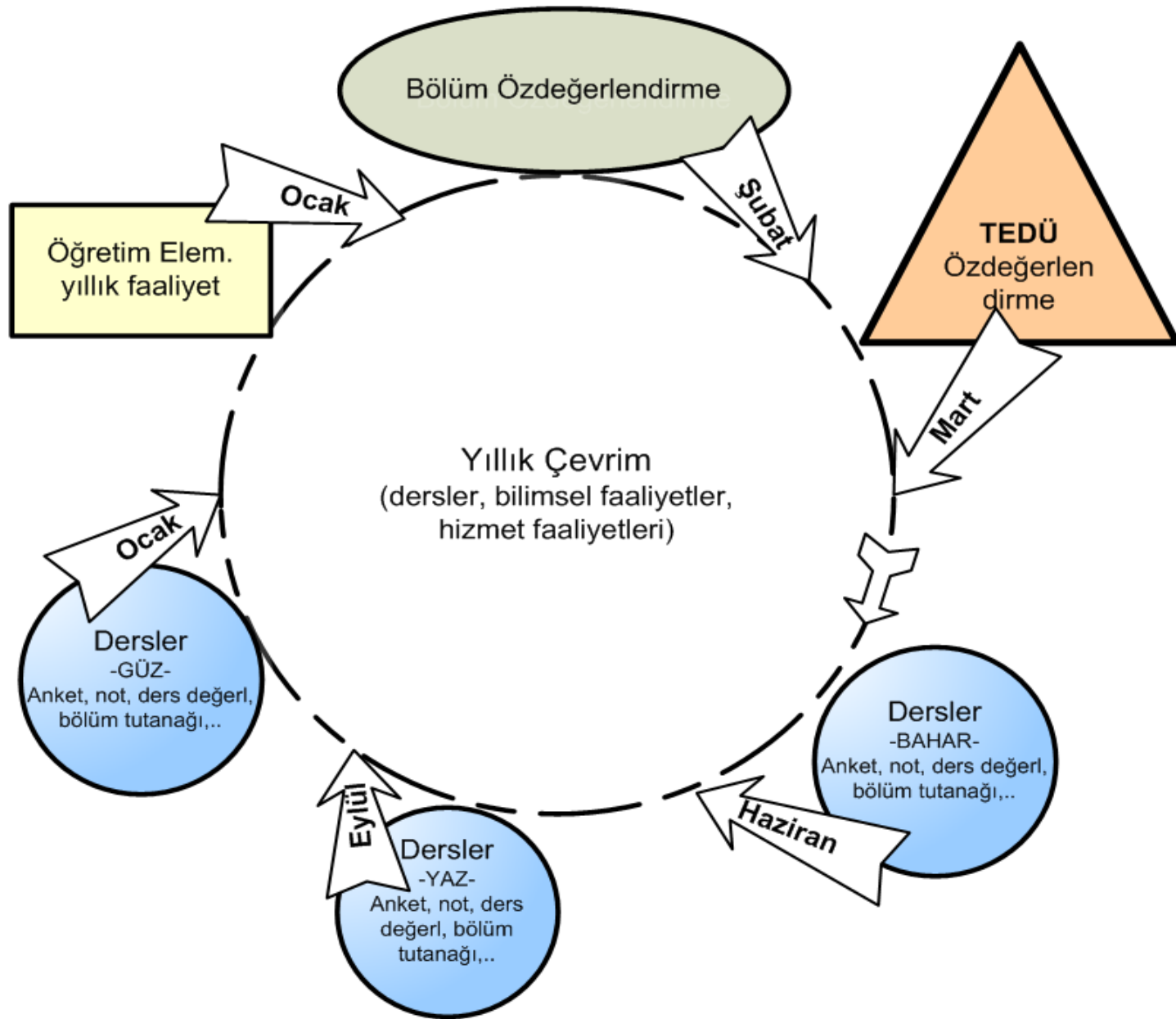
24. Üniversite içi dökümantasyon: Yeni öğretim elemanı oryantasyonu; Kural, süreç ve yöntemler; Kalite El kitabı; Stratejik plan; komisyonlar; Öğrenme-öğretme dokümanları

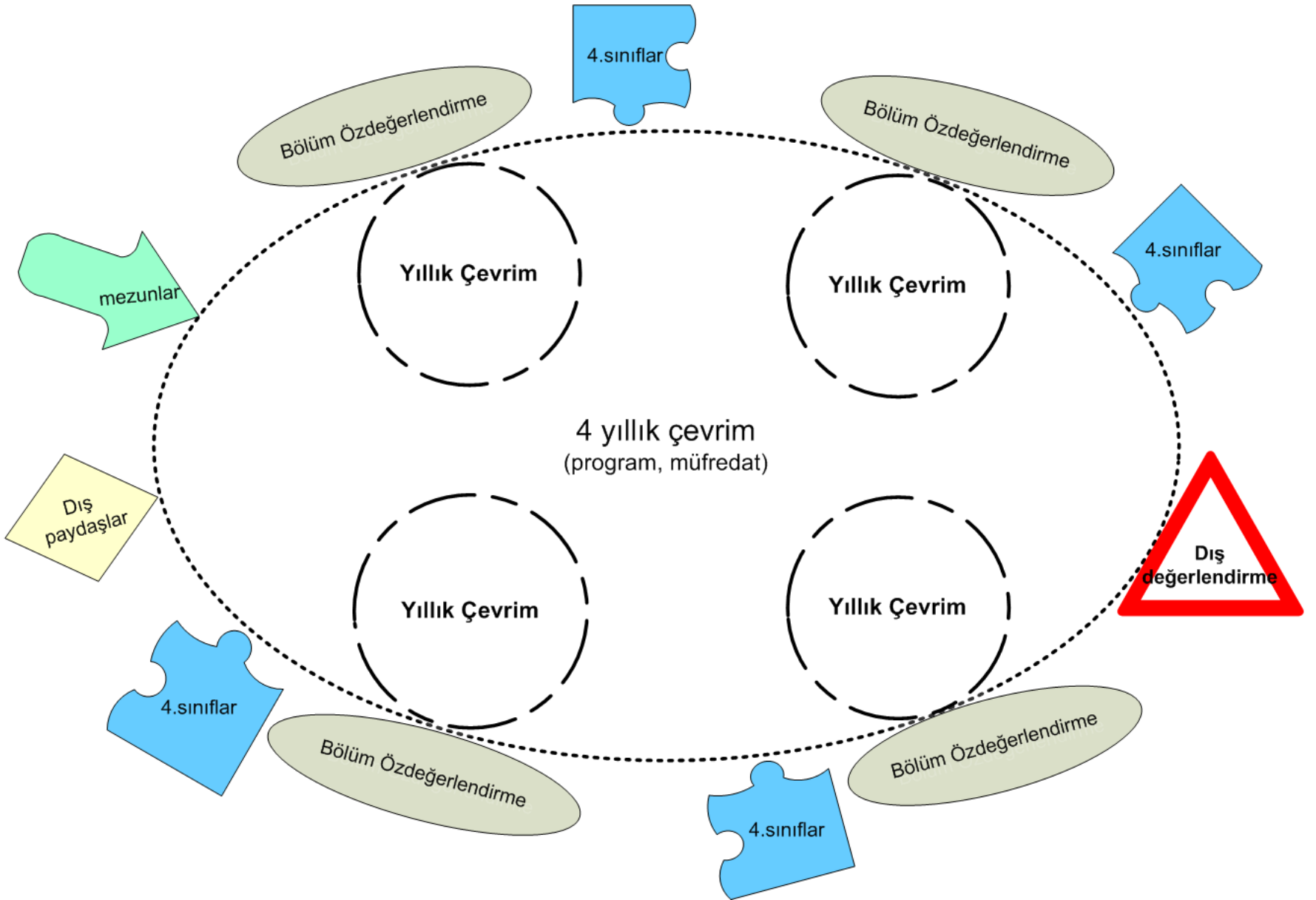
Kamuoyunun bilgilendirilmesi:

25. Kamuoyunun Bilgilendirilmesi: periyodik duyurular – web sayfası, internet- basılı ve görsel medya

Mali sistem:

26. Tam maliyet muhasebesi / etkinlik tabanlı maliyet – mali kaynakların idaresi

ESG Rev2015. Part 1: Standards and guidelines for internal quality assurance

1.1 Policy for quality assurance / Kalite Güvence Politikası

Institutions should have a policy for quality assurance that is made public and forms part of their strategic management. Internal stakeholders should develop and implement this policy through appropriate structures and processes, while involving external stakeholders.

1.2 Design and approval of programmes/ Programların tasarımı ve onay süreci

Institutions should have processes for the design and approval of their programmes. The programmes should be designed so that they meet the objectives set for them, including the intended learning outcomes. The qualification resulting from a programme should be clearly specified and communicated, and refer to the correct level of the national qualifications framework for higher education and, consequently, to the Framework for Qualifications of the European Higher Education Area.

1.3 Student-centred learning, teaching and assessment/ Öğrenci Merkezli Öğrenme, Öğretme ve Değerlendirme

Institutions should ensure that the programmes are delivered in a way that encourages students to take an active role in creating the learning process, and that the assessment of students reflects this approach.

1.4 Student admission, progression, recognition and certification/ Öğrenci Kabul, Sınıf-ders geçme, Başarının tanınması ve Mezuniyet süreçleri

Institutions should consistently apply pre-defined and published regulations covering all phases of the student “life cycle”, e.g. student admission, progression, recognition and certification.

1.5 Teaching staff / Öğretim elemanları

Institutions should assure themselves of the competence of their teachers. They should apply fair and transparent processes for the recruitment and development of the staff.

1.6 Learning resources and student support/ Öğrenme Kaynakları ve Destek Birimleri

Institutions should have appropriate funding for learning and teaching activities and ensure that adequate and readily accessible learning resources and student support are provided.

1.7 Information management/ Bilgi Yönetimi

Institutions should ensure that they collect, analyse and use relevant information for the effective management of their programmes and other activities.

1.8 Public information/ Kamuyla Bilgi Paylaşımı

Institutions should publish information about their activities, including programmes, which is clear, accurate, objective, up-to date and readily accessible.

1.9 On-going monitoring and periodic review of programmes/ Programların Sürekli izlenmesi ve periyodik değerlendirmeler

Institutions should monitor and periodically review their programmes to ensure that they achieve the objectives set for them and respond to the needs of students and society. These reviews should lead to continuous improvement of the programme. Any action planned or taken as a result should be communicated to all those concerned.

1.10 Cyclical external quality assurance / Dış Kalite Güvence Çevrimleri

Institutions should undergo external quality assurance in line with the ESG on a cyclical basis.